МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

УДК-373.5.016:811.111

DOI 10:25128/2415-3605.17.4.4

НАТАЛІЯ ДЯЧУК

shpenyk@gmail.com
аспірантка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Розглянуто особливості формування аудитивної компетентності учнів старших класів на заняттях з іноземної мови. Відзначено, що на сучасному етапі розвитку України особливе значення надається фахівцям, які є розвиненими особистостями, вміють навчатися, вдосконалюватися, слідкують за найновішими змінами у сфері, в якій працюють, здатні обмінюватися досвідом з колегами з інших країн. Такий обмін досвідом неможливий без уміння спілкуватись іноземною мовою. Оскільки спілкування включає в себе не лише вміння відповідати на офіційні листи та сприймати написану інформацію, то актуальними є здатність чути, аналізувати почуте та реагувати на нього. В зв'язку з цим формування іншомовної аудитивної компетентності є важливим для майбутньої навчальної та професійної діяльності старшокласників. Подано визначення поняття «аудіювання», розглядаються його характерні ознаки. Вказано й охарактеризовано основні етапи формування навичок аудіювання, визначено труднощі сприймання інформації на слух та окреслено основні шляхи їх подолання. Проаналізовано фактори, що впливають на формування іншомовної мовленнєвої компетентності в аудіюванні, визначено етапи процесу організації прослуховування аудіотексту та вказано їх основні риси. Запропоновано зразки вправ, що відповідають трьом етапам організації процесу прослуховування, визначено вимоги до аудіотекстів іноземною мовою. Акцентовано увагу на ролі позитивної мотивації до вивчення іноземної мови в процесі формування іншомовноїаудитивної компетентності старшокласників.

***Ключові слова**: аудитивна компетентність, аудіотекст, прослуховування, навички аудіювання, мотивація.*

НАТАЛИЯ ДЯЧУК

аспирантка
Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка
ул. Максима Кривоноса, 2, г. Тернополь

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЕ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ АУДИТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

Рассмотрены особенности формирования аудитивной компетенции учеников старших классов на занятиях иностранного языка. Отмечено, что на современном этапе развития Украины особенное значение имеет подготовка развитыхспециалистов, которые умеют учиться, совершенствоваться, следят за свежими изменениями в области, в которой работают, умеют обмениваться опытом со своими коллегами из других стран. Такого рода обмен невозможен без умения общаться на иностранном языке. Поскольку общение включает в себя не только умение отвечать на деловые письма

и умение воспринимать заранее написанную информацию, то актуальным становится умение слушать иноязычную речь, анализировать услышанное и реагировать на него. Именно поэтому формирование иноязычной аудитивной компетенции является важным для будущей учебной и профессиональной деятельности старшеклассников. Рассматривается понятие «аудирования» и его характерные особенности. Указаны и охарактеризированы основные этапы формирования навыков аудирования, обозначено сложности восприятия информации на слух и предложено несколько основных путей преодоления этих сложностей. Анализируются факторы, которые влияют на формирование иноязычной коммуникативной компетенции в аудировании, обозначены основные этапы процесса организации прослушивания аудиотекстов и рассмотрены их наиболее характерные особенности. Предложены образцы заданий, которые соответствуют трём этапам организации процесса прослушивания, обозначено требования к аудиотекстам на иностранном языке. Акцентировано внимание на значении позитивной мотивации к изучению иностранного языка в процессе формирования аудитивной компетентности школьников.

***Ключевые слова**: аудитивная компетенция, аудиотекст, прослушивание, навыки аудирования, мотивация.*

NATALIIA DIACHUK

Postgraduate student
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksyma Kryvonosa Str., Ternopil

PECULIARITIES OF DEVELOPING STUDENTS' ENGLISH LISTENING SKILLS AT HIGH SCHOOL

The peculiarities of developing students' foreign language listening skills at high school are analyzed. At the present stage of the development of Ukraine, there is a need for specialists who are all-round personalities and are able to learn, improve their skills and expand their knowledge within the sphere of their professional interests. People constantly share their experience with their colleagues abroad, as well as learn about the latest innovations and inventions. This is an indispensable part of a person's self-improvement and development. Exchanging experience and sharing knowledge would be impossible without knowing at least one foreign language. As far as communication is not only the ability to respond to business letters in a written form or reading a piece of text, listening skills become important in conveying information and exchanging thoughts. A person should be able to analyze information presented in speaking and respond to it. As a result, developing students' foreign language listening skills becomes a question of importance for further education and prospective career of students at high school. The notion of listening is analyzed and its most characteristic features are explained. The main stages of developing students' listening skills as well as the difficulties they encounter while perceiving other people's speech are specified. Possible ways to deal with the difficulties are suggested. The article analyzes the factors which influence the formation of students' foreign language listening skills, characterizes the stages of performing listening tasks and their peculiar features. Examples of exercises which correspond to these three stages of listening activity are provided, the features which should be present in foreign language listening texts are emphasized. The role of students' motivation and positive attitude to learning a foreign language at high school is specified. It is emphasized that positive attitude helps learners master a foreign language more quickly and efficiently. As a result, they are able to understand people's speech and respond to it, expressing their approval or disapproval, sharing their opinions and ideas.

***Keywords**: listening skills, speech, positive attitude, motivation, stages of listening activity.*

В умовах євроінтеграції особливої важливості набуває модернізація зовнішньої та внутрішньої політики України. Наша країна продовжує робити кроки у напрямку реформування та вдосконалення усіх напрямків суспільного життя. Особливої уваги вимагає реформування освіти, адже саме з неї починається формування різнобічно розвиненої особистості, здатної до саморозвитку та самовдосконалення, котра креативно та неординарно підходитиме до вирішення важливих питань, що виникатимуть на її життєвому шляху. Майбутні фахівці повинні бути спроможними працювати з новітніми технологіями, дізнаватися й активно впроваджувати цікаві розробки й новітні методи вирішення існуючих проблем.

За таких умов особливо актуальним є формування навичок спілкування іноземною мовою, зокрема англійською, з метою обміну досвідом та інформацією з колегами з інших країн, впровадження спільних проектів та оригінальних розробок.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Серед ключових компетентностей, зафіксованих у концепції Нової української школи, визначено вміння учня спілкуватися іноземними мовами. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти також роблять акцент на підготовці школярів до взаємодії з іноземцями у різних сферах суспільного життя. Отже, формування іншомовної компетентності учнів є невід'ємним елементом процесу навчання у школі.

Згідно з вимогами чинної програми з англійської мови, старшокласники повинні не лише вміти сприймати автентичні тексти, здійснювати спілкування у письмовій формі, а й розуміти на слух висловлювання співрозмовника та спілкуватися з ним. Саме тому формування аудитивної компетентності старшокласників набуває особливої важливості. Активне застосування на заняттях з іноземної мови автентичних аудіотекстів, фрагментів відео, репортажів та пісень сприяє ефективному формуванню англомовної комунікативної компетентності старших школярів та формує в них мотивацію до навчання, а отже, сприяє швидшому досягненню успіху старшокласниками.

Метою статті є аналіз характерних особливостей аудіювання як виду мовленнєвої діяльності учнів старших класів та визначення умов, за яких процес формування аудитивних умінь і навичок буде ефективним.

Проблему особливостей формування іншомовної аудитивної компетентності вивчали Л. Ванде, І. Н. Верещагіна, Дж. Іган, І. Г. Колосовська, Р. Б. Коцюба, М. В. Ляховицький, А. окіна, О. П. Петращук, Г. В. Рогова, О. Б. Тарнопольський, Л. В. Шевкопляс, та інші українські й зарубіжні дослідники.

У зв'язку зі змінами у соціальній сфері, політичному та культурному житті України, її напрямком на євроінтеграцію виникла необхідність у фахівцях, здатних вільно володіти іноземною мовою (сприймати її на слух та розмовляти нею).

О. Б. Тарнопольський визначає аудіювання як «рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння того, що сприймається на слух, і належить до усної форми мовлення» [3, с. 124]. Він називає аудіювання активним процесом, визначаючи, що неабияку роль у ньому займає прогнозування або передбачення інформації, яка буде почута. Тим не менше, не завжди прогнозування сприяє адекватному сприйняттю інформації, оскільки, якщо людина більше сконцентрована на власних прогнозах, аніж на інформації, яку вона чує, то це може призвести до втрати важливих деталей повідомлення та до непорозуміння між співрозмовниками. Процес аудіювання характеризується й тим, що різниця у досвіді, інтересах, вікових особливостях співрозмовників, а також у їхньому ставленні до інформації, яка повідомляється чи обговорюється, може також ускладнювати процес її розуміння на слух і, відповідно, реагування на почуте. Адекватне сприймання та розуміння мовлення на слух є невід'ємним елементом формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Важливо приділяти увагу формуванню аудитивних навичок учнів на усіх рівнях та етапах оволодіння іноземною мовою. Учні старших класів, завершуючи навчання у школі, складають іспит з іноземної мови, результати якого впливатимуть на їх зарахування у той чи інший вищий навчальний заклад. Тому старшокласники повинні продемонструвати достатній рівень володіння іноземною мовою. Формування аудитивних навичок дозволяє опанувати звукову складову іноземної мови, поглибити граматичні вміння, швидко засвоїти новий лексичний матеріал і покращити навички читання, письма та говоріння.

Сприйняття та осмислення сприйнятої на слух інформації може мати позитивні та негативні результати. Негативні результати виявляються у нерозумінні інформації, нездатності виділити її ключовіелементи. Учень неправильно або недостатньо повно встановлює зв'язки та відношення між частинами прослуханого тексту. Позитивним результатом процесу аудіювання є розуміння інформації, закладеної у тексті. Це відбувається тоді, коли учень правильно встановив зв'язки між ключовими поняттями у прослуханому тексті. Згідно з основними рівнями розуміння (розуміння плану значення або мовне розуміння та розуміння плану смислу, або надмовне розуміння) [2, с. 120], можна визначити основні етапи формування навичок аудіювання: сприйняття інформації на рівні фрази (речення), сприйняття інформації на рівні епізоду (прослуховування кількох речень) та найвищий етап сприйняття – на рівні тексту.

У процесі прослуховування текстів прослідковується певна суб'єктивність або варіативність розуміння, що також необхідно враховувати при підборі текстів для аудіювання.

Так, різні слухачі бачать в одному й тому ж уривкові тексту різний смисл, оскільки їхні установки та мотиви відрізняються, як відрізняється і їхній особистий досвід. Суб'єктивність також проявляється в різному емоційному налаштуванні на сприймання. Позитивне налаштування слухача, його зацікавленість та вмотивованість допоможуть краще зрозуміти прослухану інформацію, зрозуміти її суть.

Однією з характерних ознак аудіювання є осмисленість. Сприймаючи інформацію, учень осмислює її, встановлюючи певні смислові зв'язки між її блоками та частинами, завдяки чому він може зрозуміти загальний смисловий зміст повідомлення [1, с. 105]. Осмисливши інформацію, учень формулює концепт тексту.

Ще однією ознакою аудіювання як виду мовленнєвої діяльності є його дискретність. Сприймаючи текст, слухач аналізує його та укрупнює окремі частини з метою отримання змісту цього тексту.

Суб'єктивність аудіювання проявляється у його детермінованості попереднім досвідом слухача. Те, наскільки швидко та просто слухач зможе вловити суть тексту, залежить від його життєвого досвіду – як соціального, так і індивідуального, тобто від когнітивної компетентності слухача.

Складність формування аудитивних навичок учня полягає у тому, що він не має можливості змінити будь-що у тексті, який чує. Звичайно, в умовах реальної комунікації співрозмовники можуть перепитати чи уточнити необхідну для них інформацію у мовця, проте не завжди це видається можливим. Якщо у процесі читання учень може ще раз повернутися до необхідної йому частини тексту, речення, у процесі письма самостійно контролює процес комунікації, то у процесі сприйняття інформації на слух він змушений адаптуватися до темпу мовлення того, хто повідомляє інформацію, його інтонації та тембру голосу.

Згідно з Т. Щокіною, труднощі аудіювання пов'язані зі змістом повідомлення, його формою, джерелами інформації, а також з умовами подання інформації [4, с. 80]. Саме тому тексти для аудіювання повинні бути зрозумілими, не містити значної кількості незнайомого граматичного матеріалу та великої кількості нових лексичних одиниць. Ефективність формування навичок аудіювання в учнів залежить від того, наскільки матеріал, який прослуховується, є змістовним і цікавим, тобто від умотивованості учня. Л. Вандегріфт [7] відзначає нерозривний зв'язок між формуванням аудитивних умінь і навичок та мотивацією. Старшокласники, котрі є недостатньо вмотивовані, незацікавлені у змісті інформації, яку слухають, використовують неефективні стратегії аудіювання, що призводить до неналежного розуміння ними інформації, сприйнятої на слух. У результаті якщо слухач не розуміє чи недостатньо розуміє співрозмовника, процес іншомовної комунікації не відбудеться.

О. Б. Тарнопольський називає кілька основних факторів, які впливають на формування іншомовної мовленнєвої компетентності в аудіюванні: мовленнєві навички, фактор уміння, залежність аудіювання від індивідуальних та вікових особливостей слухача, умови сприйняття [3, с. 131–140]. Окрім перелічених факторів, також треба враховувати уже зазначений вище фактор вмотивованості.

Мовленнєві навички (фонологічні, лексичні та граматичні), а точніше рівень сформованості цих навичок, безпосередньо впливають на розуміння інформації, що сприймається слухачем. Уміння розпізнавати інтонацію мовця, здатність розуміти граматичні структури, які використовує мовець та знання лексичного матеріалу позитивно впливають на процес аудіювання та його ціль –адекватне розуміння інформації, сприйнятої на слух. У процесі слухання тексту старшокласники зіштовхуються з певною кількістю незнайомих слів, наявність яких не повинна заважати розумінню змісту прослуханої інформації. Для цього незнайомий лексичний матеріал має бути рівномірно розподіленим упродовж тексту та не має нести у собі ключової інформації. Часто значення таких лексичних одиниць можна зрозуміти з контексту. Граматичний матеріал, який включається у тексти для аудіювання, повинен бути відомий учням. Якщо використовуються нові для учнів граматичні структури, то вони повинні бути вдало підібраними, щоб учні могли здогадатися їх значення з контексту або на основі попередньо вивченого матеріалу.

Фактор умінь тісно пов'язаний із фактором мовленнєвих навичок. Загальне розуміння прослуханого тексту залежить від попередньо сформованих у старшокласників умінь, серед

яких можна виокремитиуміння аналізувати та узагальнювати, порівнювати фрагменти текстів та різні частини одного й того ж тексту, вміння встановлювати ієрархію фактів, повідомлених у тексті з метою поєднання їх у певні змістовні частини чи блоки. Розвиток умінь і навичок аудіювання повинен здійснюватися на усіх етапах навчання учнів іноземної мови.

Успішність формування аудитивних умінь і навичок залежить також від індивідуальних та вікових особливостей слухачів. Так, старшокласники, в яких добре розвинена слухова пам'ять та фонематичний слух, демонструють кращі результати в розумінні тексту на слух. Слухачі, в яких домінуючим каналом сприйняття є зоровий, можуть демонструвати нижчу успішність у порівнянні з тими, у кого домінує слуховий канал сприйняття інформації.

Механізм ймовірного прогнозування та вміння переносити аудитивні вміння й навички рідної мови на іноземну позитивно впливають на формування навичок аудіювання. Не менш важливим є також уміння миттєво реагувати на сигнали усного мовлення (логічний наголос, паузи тощо), уміння перемикатися з однієї розумової операції на іншу, а також кмітливість учня [2, с. 123].

Ефективність формування аудитивної компетентності залежить також від уміння учня користуватися механізмом ймовірного прогнозування. Ті, хто вміє добре прогнозувати інформацію, яка буде повідомлена співрозмовником, краще її розуміють, швидше вловлюють необхідні ключові слова.

Успішність процесу аудіювання залежить не лише від індивідуальних особливостей слухача, а й від особливостей мовця. Так, на результати процесу аудіювання та на успішність сприйняття матеріалу на слух впливає темп мовлення, гучність і тембр голосу того, хто повідомляє інформацію. Голоси, які добре знайомі слухачеві, сприймати значно легше, ніж незнайомі. Дитячі голоси та голоси людей похилого віку розуміти важче, ніж голоси молодих людей [3, с. 135]. Саме тому для досягнення ефективності процесу аудіювання доцільно демонструвати учням якомога більшу кількість аудіозаписів з різними голосами, у тому числі й з тими, які розуміти важче.

До *фактора умов сприйняття* належать такі особливості, як обсяг повідомлення, розмір і кількість пауз, кількість аудіоматеріалів, запропонованих для прослуховування учням, типи матеріалів, наявність в усному мовленні штампів, наявність чи відсутність опор (зорових, слухових, тактильних, нюхових, смакових), джерела мовлення, а також наявність у тексті, що прослуховується, шумів [3, с. 135–144]. Використання різноманітних джерел аудіювання (аудіо- та відеозаписів, живого мовлення) допоможе учням звикнути до різних ситуацій говоріння, сприятиме полегшенню сприймання мовлення на слух. Оскільки сприйняття живого мовлення є найпростішим, таке джерело мовлення доцільно частіше використовувати на початкових етапах формування аудитивної компетентності. Учням старших класів варто частіше пропонувати аудіозаписи та відеофільми, що дозволить не лише сформувати слухові навички на належному рівні, а й сприятиме формуванню мотивації до вивчення іноземної мови.

Фактор мотивації є важливим у процесі формування аудитивних умінь учнів. Відбираючи тексти для прослуховування, потрібно враховувати інтереси учнів, їхні вікові особливості, життєвий досвід. Розуміння матеріалу не буде досягнуто, навіть якщо він дуже легкий, якщо цей матеріал не пов'язаний із досвідом учнів та їхніми віковими особливостями [3, с. 135]. Тексти для аудіювання повинні стимулювати учнів до активного слухання та подальшого обговорення прослуханого. Згідно з О. В. Юдіною, відбір автентичних текстів для аудіювання варто здійснювати, враховуючи актуальність, їх професійну значущість, доступність і посильність, проблематичність, мотиваційну цінність та важливість для національної культури [5, с. 8]. Тексти стануть для учнів цікавими, якщо будуть змістовними, посильними та не перенавантаженими інформацією. Згідно з Т. Щокіною, посильність є одним із основних принципів відбору матеріалу для аудіювання, який забезпечується поєднанням насиченості та інформативності [4, с. 81]. Тексти повинні включати як нові, так і уже відомі учням факти. Щодо обсягу таких текстів, то для старшокласників вони можуть тривати від 3 до 5 хвилин.

У процесі організації прослуховування аудіо тексту українські та зарубіжні дослідники радять використовувати наступні етапи: підготовчий етап або етап до прослуховування (pre-listening), безпосереднє прослуховування аудіотексту (listening) та виконання завдань після прослуховування (post-listeningtasks).

Основним завданням першого етапу є чітке визначення мети аудіювання. На цьому етапі старшокласники дізнаються, що саме їм необхідно виконати під час прослуховування тексту. Учням може бути запропоновано відповісти на запитання перед тим, як вони перейдуть безпосередньо до слухання. Інколи учням пропонується здогадатися чи спробувати передбачити те, про що йтиметься у тексті чи якими можуть бути відповіді. Якщо в завданні є незнайомі слова для учнів, то варто розглянути їх та пояснити їхнє значення на цьому етапі. Необхідно попередити учнів, скільки разів вони будуть слухати текст (зазвичай, текст прослуховують один раз). Якщо після прослуховування потрібно буде відповідати на запитання за змістом почутого, то можна також порадити учням занотувати найбільш суттєву, на їх думку, інформацію.

Наведемо фрагмент вправиз автентичного підручника, яка передує безпосередньому прослуховуванню тексту.

Вправа 1. *a) You are going to listen to two friends talking about Budapest. Before you listen, look at sentences 1–6 and in pairs try to guess whether they are true or false.*

b) Listen and tick the sentences as True or False. Were your guesses correct?

1. The best way to travel around is by car.

2. Traffic can be very heavy….

Подана вправа дозволяє налаштувати учнів на процес слухання, ознайомитися з тематикою тексту, який буде пропонуватися їм для сприйняття та сконцентрувати їхню увагу на ключових поняттях тексту.

На етапі безпосереднього прослуховування учні мають можливість перевірити власні здогадки, проаналізувати почуте та обрати правильну відповідь.

Третій етап (після прослуховування) дозволяє учням використовувати ключові слова, почуті у тексті для здійснення іншомовної комунікації. Наведемо приклад завдання, яке можна використовувати після прослуховування тексту.

Вправа 2. *Listen again and make notes about Budapest under the headings below. Make similar notes about the place you live in. Compare the two places.*

– Traffic;

– Shopping;

– Restaurants;

– Public transport;

– Weather.

Example. Traffic in Budapest is as heavy as in my town [6, с. 22].

Виконуючи подане завдання після прослуховування тексту, учні не лише мають змогу опанувати нову лексику, а й закріпити уже відомий для них граматичний матеріал і використати його для подальшого спілкування.

Як уже зазначалося, основною метою аудіювання є забезпечення підготовки учнів до спілкування у ситуаціях реальної комунікації. Для цього тексти для прослуховування повинні бути максимально наближені до реальних ситуацій. Аудіотексти мають бути цікавими, інформативними, відповідати інтересам старшокласників, бо лише тоді вони спонукатимуть їх до активної співпраці та до обговорення прослуханого. Завдання учителя полягає у тому, щоб правильно підібрати рівень складності текстів для аудіювання. Надто складні тексти будуть нецікавими для учнів та похитнуть їх віру у власні можливості, тоді як надто легкі тексти не будуть мотивувати учнів до досягнення ще вищих результатів та більших успіхів у навчанні.

Таким чином, формування аудитивної компетентності старшокласників є невід'ємною умовою їх успішного оволодіння іншомовною комунікацією. На формування мовленнєвої компетентності учнів в аудіюванні впливають попередньо сформовані мовленнєві навички слухачів, уміння аналізувати, узагальнювати, вміння концентрувати увагу, рівень розвитку слухової пам'яті, їх здатність до прогнозування, а також умови, за яких відбувається передача інформації. Правильна організація процесу аудіювання, врахування вікових особливостей та інтересів слухачів, дотримання етапів організації аудіювання, принципу посильності текстів та їх інформативності дозволить сформувати слухові навички старшокласників на належному рівні та підготує їх до спілкування іноземною мовою у різних життєвих ситуаціях.

Вільне володіння старшокласниками іноземною мовою, здатність розуміти висловлювання співрозмовника та відповідати на нього є не лише умовою їх успішної взаємодії з іноземцями у різних сферах суспільного життя, а й сприятиме швидшому досягненню ними успіху в майбутній професійній діяльності. Як результат, виникає необхідність у здійсненні значної кількості кроків щодо забезпечення здатності майбутніх спеціалістів вільно спілкуватися іноземною мовою, розуміти її на слух, що є об'єктом дослідницького інтересу, а отже, варте подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калмикова Л. О. Генезис сприймання і розуміння дошкільниками комунікативних одиниць рідної мови – операціональних мовленнєвих структур / Л. О. Калмикова // Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110-й річниці від дня народження Г. С. Костюка (м. Київ, 19–20 квітня 2010 р.). – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – Т. 1. – С. 97–101.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. – Вид. 2-е, випр. і перероб. / кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
3. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навч. посібник. / О. Б. Тарнопольський. – К.: Фірма «ІНКОС», 2006. – 248 с.
4. Щокіна Т. Аудіювання як один із видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови / Т. Щокіна // Молодь і ринок. – 2004. – № 5 (112). – С. 79–82.
5. Юдіна О. В. Методика навчання майбутніх менеджерів міжкультурного спілкування німецькою мовою: автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.02 / О. В. Юдіна. – К., 2012. – 23 с.
6. Evans V., Dooley J. (2004) Upstream Pre-Intermediate B1 Student's Book. Express Publishing UK Ltd., 152 p.
7. Vandergrift, L. (2005) Relationships among motivation orientations, metacognitive awareness and proficiency in L2 listening // Applied Linguistics, #6(1), 70–89 pp.

REFERENCES

1. Kalmykova L. O. Henezys spryymannya I rozuminnya doshkilnykamy komunikatyvnykh odynyts ridnoyi movy – operatsionalnykh movlennyevykh struktur [The genesis of perceiving andunderstanding mother tongue: operational communicative structures by pre-schoolers]. Materialy II Vseukrayinskoho psykholohichnoho konhresu, prysvyachenoho 110-y richnytsi vid dnya narodzhennya H. S. Kostiuka [II Ukrainian psychological congress dedicated to the 110th anniversary of H. S. Kostiuk's birth]. Kyiv, "Informatsiyno-analitychne ahentstvo" Publ., 2010, vol. 1, pp. 97–101. (In Russian).
2. Nikolayeva S. Yu. Metodyka vykladannya inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh: Pidruchnyk. Vyd. 2-e, vypr. ipererob. [English teaching methods in secondary school]. Kyiv,Lenvit Publ., 2002. – 328 p.
3. Tarnopolskyy O. B. Metodyka navchannya inshomovnoyi movlennyevoyi diyalnosti u vyshchomu movnomu zakladi osvity: Navchalnyy posibnyk [Methods of teaching foreign communication in higher linguistic educational establishments]. Kyiv,"INKOS" Publ., 2006, 248 p.
4. Shchokina T. Audiyuvannya yak odyn iz vydiv movlennyevoyi diyalnosti na zanyattyakh z inozemnoyi movy [Listening as an element of communication at foreign language lessons]. Molodirynok, 2004,vol. 5 (112), pp. 79–82.
5. Yudina O. V. Metodyka navchannya maybutnikh menedzheriv mizhkulturnoho spilkuvannya nimetskoyu movoyu: avtoref. diss. kand. ped. Nauk [Methods of teaching intercultural communication in German to prospective managers]. Kyiv, 2012, 23 p.
6. Evans V., Dooley J. (2004) Upstream Pre-Intermediate B1 Student's Book. Express Publishing UK Ltd., 152 p.
7. Vandergrift, L. (2005) Relationships among motivation orientations, metacognitive awareness and proficiency in L2 listening, Applied Linguistics, vol. 6(1), pp. 70-89.

Стаття надійшла в редакцію 11.10.2017 р.

УДК 371.315:811.112.2 (045)

DOI 10:25128/2415-3605.17.4.5

ОЛЕНА ПАРШИКОВА

eaparshykova@ukr.net
доктор педагогічних наук, професор
Київський національний лінгвістичний університет
вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ